

ALAPÍTVÁNY JAVÁRA EGYOLDALÚ VAGYONRENDELŐ NYILATKOZAT ÉRVÉNYTELENSÉGE - A TULAJDONJOGRA ALAPÍTOTT FELPERESI LEGITIMÁCIÓ VIZSGÁLATA

A létrehozott alapítvány javára a egy gyűjtemény (vagyontárgyak) átruházását tartalmazó alapítói nyilatkozat (vagyonrendelés) érvénytelenségének megállapításához, valamint az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonásához szükséges elsődleges feltétel, hogy az átruházás jogellenességére hivatkozó, magát törvényes örökösnek tekintő felperes a törvényes öröklésből eredő tulajdoni igényét igazolja /az rPtk. 598. §, 599. § (2) bekezdése, 200. § (2) bekezdése és 237. § (1) bekezdése/.

Az alperes alapítvány tulajdonában álló régiséggyűjteményt az 1900-as évek elején Z. G. (Gyűjtő) hozta létre.

A törvényes örökösök – felesége, özv. Z. G.-né, valamint lányai Z. M. (dr. C. E.-né) és Z. H. (L. H.-né) – között 1917. május 14. napján kötött osztályos egyezség alapján a régiséggyűjtemény özv. Z. G.-né tulajdonába került.

Az osztályos egyezség V. pontjában a törvényes örökösök kinyilvánították, hogy „Az örökhagyó ismételten nyilvánított akaratának megfelelően a régiséggyűjtemény továbbra is együttesen és csorbítatlanul fönntartassék. Özv. Z. G.-né ezen régiség- és műgyűjtemény fönntartását élete fogytáig magára vállalja és úgy ő, mint gyermekei kötelezik magukat arra, hogy úgy életükben, mint haláluk esetére olyan intézkedéseket fognak tenni, amelyek ezen gyűjteménynek osztatlanul és csorbítatlanul a család birtokában leendő fönntmaradását biztosítani fogják.”

Özv. Z.G.-né az unokáját, L. H.-tet fiaként örökbe fogadta.

Az 1932. március 9. napján kelt szerződés értelmében L.H. az örökbefogadott fiú státuszából eredő öröklési jogosultságairól lemondott, és fenntartotta azon törvényes öröklési jogosultságát, amely őt nagyszülője után, mint annak unokája illette meg.

Özv. Z. G.-né végrendelete szerint a Z. Ecet- és Likörgyárban lévő tulajdonát, illetve a Sopron., B. utca 7-9-11., valamint a H.utca 8-10. szám alatti házakban lévő tulajdoni hányadát unokájára és örökbefogadott fiára H. von L.(dr.L.H.) hagyta azzal, hogy ezen vagyontárgyakon lányát, Z. H-t holtig tartó haszonélvezeti jog illeti meg.

A végrendelet – egyebek mellett – azt is tartalmazta, hogy özv. Z.G.-né valamennyi, a végrendeletben fel nem sorolt vagyont lányai örököljék fele-fele arányban.

A L.H.-né (született: Z.H.) és dr. C. E.-né (született: Z.G.) által kötött osztályos egyezséget tartalmazó okirat elveszett, amelynek pótlására 1948. február 19-én dr. L. H. az alábbiakat tartalmazó iratot készített .

Rögzítette, hogy a B. utca 7., 9., 11. valamint a H. utca 8., 10. szám alatti házakban lévő részesedésről dr. C. E.-né teljes egészében dr. L.H. javára, az úgynevezett lövér szántó fele részéről pedig özv. L. H.-né javára kompenzációs alapon lemondott. Ennek folytán telekkönyvileg a B. utcai és a H. utcai házkomplexum, valamint a Z. Ecet- és Likörgyár cég dr. L.H.t nevéen, a H. sor 7. számú lövér egészében, valamint a lövér szántó fele részben özv. L. H.-né, a D. utcai ház és kert egészében, valamint a lövér szántó fele és az összes soproni szántó föld egészében dr. C.E.-né nevéen állnak. Rögzítették, hogy minden, özv. Z.G.-né végrendeletében

fel nem sorolt vagyontárgy özv. L. H.-né és dr. C. E.-né közt közös megegyezéssel már ketté lett osztva, csupán a régiséggyűjtemény egy bizonyos darabja nem.

L. H.-nének három gyermeke született: L.H., (dr) L.H.t és L.H. (dr. A. I.-né), aki a felperes nagyszülője.

Dr. A. I.-nének (született:L.H.) két gyermeke született: A.A. és A.P.r (a felperes édesapja) akik mindketten édesanyjuk halálát megelőzően elhunytak.

Dr. A. I.-né 1944. december 15-én kelt iratában elismerte, hogy édesanyjától, L. H.-néből 125.000 pengőt vett kézhez, amely összeg részét képezi Z. G.-né örökhagyó dr. L.H., L. H. és dr. A.I.-né örökösök között szétosztandó vagyon állagának. Elismerte, hogy ezen összeg kifizetése az örökrészére való tekintettel történt, illetve ezen összeg az osztozkodás időpontjában örökrésze terhére beszámítandó.

Dr. A.I.-né 1990. október 31. napján végintézkedés hátra hagyása mellett elhunyt. A hagyatékát kizárólag egy Peugeot 205 XT típusú személygépkocsi képezte, amelyre az 1990. szeptember 29. napján kelt írásbeli magánvégrendeletében L. R.-t nevezte meg örökösként. Dr. A. I.-né törvényes örökösei az öt unokája, köztük a felperes.

Dr. L.H. 1998. november 30-án megalapította a Z.-L. Gyűjteményi Alapítványt. Az alapító a régiséggyűjtemény egészét [a Művelődésügyi Minisztérium jegyzéke szerinti gyűjteményi tárgyakat, festményeket és berendezéseket, valamint a Szépművészeti Múzeum jegyzéke szerinti tárgyakat, festményeket és berendezéseket az alapítvány tulajdonában adta. A Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság Pk.Á.Kh.51.078/1998/7. számú végzésével elrendelte a Z.-L. Gyűjteményi Alapítvány nyilvántartásba vételét.

A felperes az elsődlegesnek nevezett, de másodlagosan és eshetőlegesen elbírálni kért (ezért valójában és a továbbiakban ebben a határozatban: másodlagos) kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy dr. L. H. joghatályosan nem rendelkezhetett a gyűjtemény értékének 1/3-áról, mivel az nem volt az ő tulajdona. Kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest, hogy öröklés jogcímén fizesse meg a birtokában lévő gyűjtemény 1/F/8., 9., 10., 11. és 12. szám alatti listákon szereplő tárgyak összessége értékének 1/36-odát, azaz 34.494.444 forintot, és ennek 1998. november 30-tól a kifizetésig járó, a Ptk. 301. §-a szerinti kamatát a felperes részére az alperes perköltségben marasztalása mellett.

A másodlagosnak nevezett, de elsődlegesen elbírálni kért (ezért valójában és a továbbiakban ebben a határozatban: elsődleges) kereseti kérelmében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a Z.-L. Gyűjteményi Alapítvány - az 1997. évi CXL. törvény 13. § (3) bekezdésébe ütköző alapítása miatt - joghatályosan nem jött létre, ez okból a régiséggyűjtemény joghatályosan nem került az alperes tulajdonába, ezért – az elsődleges kereseti kérelemmel egyezően – kérte az alperes 34.494.444 forint és kamatai összegben történő marasztalását.

Leszögezte, hogy keresetei nem megállapítási keresetek, mindkét petitumában marasztalást kért.

Az elsődleges kereseti kérelmében a felperes a kulturális javak védelméről szóló 1997. évi CXL. törvény 13. § (3) bekezdésére hivatkozott, amelynek értelmében védett gyűjteményhez tartozó tárgy, vagy védett tárgye gyűjtemény bármelyik darabja csak az igazgatóság előzetes hozzájárulásával idegeníthető el. Dr. L.H. az előírt hozzájárulás hiányában adta a régiséggyűjteményt az általa létrehozott alapítvány tulajdonába, ezért az alapító egyoldalú jogügylete a rPtk. 200. § (2) bekezdése értelmében semmis, ezért az alapítvány joghatályosan nem jött létre, így a gyűjtemény joghatályosan nem került az alapítvány tulajdonába.

A másodlagos kereseti kérelme jogi indokolásában arra hivatkozott, hogy az rPtk. 598. és 599. §-ai alapján a törvényes öröklés rendje szerint megszerezte az összesen 1.240.800.000- forint értékű régiséggyűjtemény 1/36-od részének tulajdonjogát, amelynek kiadását nem természetben, hanem annak ellenértékében kérte.

Levezette, hogy 1933. december 7-én a Z.G.-né 1/1 arányú tulajdonában álló régiséggyűjteményt az erre vonatkozó végrendeleti rendelkezés híján 1/2-1/2 arányban két lánya, dr. C. E.-né (született Z.M.), illetve L. H.-né (született Z. H.) örökölte meg.

L.H.-né után 1955-ben egymás közt egyenlő, 1/6-1/6-1/6 arányban három gyermeke, L. H., dr. L.H. és felperes nagyanyja dr. A.I.-né szerezte meg.

Az 1990-ben Dr. A.I.-né után két gyermeke A.A., illetve felperes édesapja, A. P. 1/12-1/12 arányban, míg A.P. után annak három gyermeke, ifj. A.P., A.L. és a felperes 1/36-1/36-1/36 arányt örökölt.

A fentiekből következően dr. L. H. csak az általa törvényes örökléssel megszerzett 1/6-od rész tulajdonba adásáról rendelkezhetett volna az alapítvány javára.

Az alapító a rPtk. 117. § (1) bekezdésébe ütköző módon bocsátotta az alperes rendelkezésére a régiséggyűjteményt, ezért egyoldalú jognyilatkozata a rPtk. 200. § (2) bekezdése és a 203. § (1) bekezdése szerint semmis.

A rPtk. 199. §-a és a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának 1/2011. (VI.15.) PK véleménye értelmében az egyoldalú jognyilatkozatot a szerződésekkel azonos elbírálás alá kell venni.

Kifejtette, hogy a rPtk. 237. § (1) bekezdése alapján figyelemmel a rPtk.203.§-ban írtakra is – az érvénytelenség jogkövetkezményeként - a jogszabályba ütköző egyoldalú jognyilatkozat megtétele előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani, azaz jelen esetben az alperesnek a felperes törvényes öröklési igényének megfelelően a neki járó 1/36 arányú örökrész ellenértékét kell megfizetnie a részére jogellenesen átruházott vagyontól, azaz a régiséggyűjteményből.

A fentiek miatt is semmis egyoldalú jogügylet jogkövetkezményeinek levonása tekintetében ugyanazon jogkövetkezmények alkalmazandók, mint az elsődlegesként megjelölt kereseti kérelem esetén, azaz a rPtk. 237. § (1) bekezdése alapján azon jogi helyzetet kell létrehozni, mintha nem történt volna meg a jogellenes tulajdonátruházás, tehát a régiséggyűjtemény keresettel érintett részének ellenértékét kell törvényes öröklés jogcímén a felperes részére megfizetni.

A felperes arra hivatkozott, hogy perbeli legitimációja fennáll, a védendő jogi érdekét az öröklési jogon alapuló tulajdoni igénye adja.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására és felperes perköltségben marasztalására irányult.

Hatásköri kifogást terjesztett elő, kérte az eljárás megszüntetését és az ügy áttételét a hatáskörrel rendelkező bírósághoz figyelemmel arra, hogy a régiséggyűjtemény összértéke alacsonyabb a felperes által megjelölt 1.241.800.000.- forintnál, így a pertárgy értéke 28.000.000 forint alatti összeg.

Az alperes állította, hogy Z.G.-né végrendelete alapján a szesz- és ecetfőzdet teljes egészében, valamint a B. utcai házban lévő tulajdonrészt – beleértve az ott lévő ingóságokat és a régiséggyűjteményt – a fogadott fia, dr. L.H. örökölte. Az alapító kizárólag a saját tulajdonában lévő vagyonról rendelkezett, amikor 1998-ban azt az alapítvány rendelkezésére bocsátotta, ezért az egyoldalú jognyilatkozata nem ütközik az rPtk. 117. § (1) bekezdésébe.

Nem ismerte el, hogy a régiséggyűjtemény 1/6-od része dr.A.I.-né hagyatékához tartozott. E körben arra is hivatkozott, hogy L.H.-né 1944 decemberében készpénzben adta ki a leánya, dr. A.I.-né örökrészét a hagyatékából. Utalt arra, hogy a hagyaték értékét tisztaszeszenben határozták meg, így a kifizetésre került összeg jelenlegi értéke 45.000.000 forintban állapítható meg.

Azzal is érvelt, hogy a rPtk. 234. § (1) bekezdése nem ad korlátlan perindítási jogosultságot. A semmis szerződés (egyoldalú jognyilatkozat) érvénytelenségére hivatkozó személy keresetösségi joga – amely a fél és a per tárgya közötti anyagi jogi kapcsolatot feltételez - csak akkor áll fenn, ha a felperest a per megindítására jogi érdekeltsége feljogosítja, vagy törvényi, jogszabályi felhatalmazás azt megalapozza.(BH1997.439, BH2003.424, EBH2004.1042.) Az alperes vitatta a felperes perbeli legitimációját, mivel álláspontja szerint a felperesnek védendő jogi érdeke az alapítványt létrehozó nyilatkozat semmisségének megállapítása tekintetében nincs.

A Győri Törvényszék a fellebbezéssel támadott ítéletével a kereseti kérelmet elutasította.

Leszögezte, hogy a 2013. évi V. törvény hatályba lépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 57. § (1) bekezdés alapján a perbeli jogvitára a korábban hatályos 1959. évi IV. törvény (rPtk.) rendelkezései az irányadók.

A törvényszék abból indult ki, hogy az rPtk. 598. §-ából nemcsak az következik, hogy az örökös megszerzi a hagyatékhoz tartozó valamennyi – aktív és passzív – vagyontárgy tulajdonjogát, hanem az is, hogy kizárólag a hagyatékba tartozó vagyont szerzi meg.

Ebből okszerűen következik, hogy a felperes törvényes öröklésre alapított keresete csak abban az esetben lehet eredményes, amennyiben igazolja, hogy a gyűjtemény keresettel érintett 1/6-od része a felperes felmenője, azaz dr. A.I.-né hagyatékához tartozott (Pp. 265. § (1) bekezdés). Ezzel szemben azonban Dr. A.I.-né halálát követő hagyatéki eljárásban a közjegyző 2.Kjő.80/1991/9.számú hagyatékátadó végzése rögzítette, hogy a hagyaték tárgyát egy darab személygépkocsi képezte. Továbbá a felperes a személyes meghallgatása során maga is úgy nyilatkozott, hogy nincs tudomása arról, hogy mit tartalmazott dr. A.I.-né hagyatéka. A perben rendelkezésre álló okiratok egyikéből sem vonható le olyan következtetés, hogy dr. A.I.-né a halálakor a műgyűjtemény 1/6 részének tulajdonosa volt.

A fentiekből következően tehát a felperes nem tudta igazolni a régiséggyűjtemény 1/6-od részének dr. A.I.-né hagyatékához való tartozását, ezért az rPtk. 599. §-ra alapított tulajdoni igénye nem lehet alapos.

A törvényszék kifejtette, hogy az alperes létrehozásáról és a gyűjtemény alperes tulajdonába adásáról rendelkező alapító okirat érvénytelenségének vizsgálatára akkor van lehetőség, ha az rPtk. 199.§. és a 234. § (1) bekezdésére is tekintettel a felperes a keresetösségi jogát – amely a fél és a per tárgya közti anyagi jogi kapcsolatot feltételez – igazolja.

Figyelemmel azonban arra, hogy a felperes a keresetösségi jogát törvényes öröklésen alapuló tulajdoni igényére, mint védendő jogi érdekére alapította, amelyet azonban a fentiekben kifejtettek okán nem tudott igazolni, ezért hiányzik az a közvetlen jogi érdek, amely ahhoz szükséges, hogy a bíróság érdemben vizsgálhassa az alapító okirat érvénytelenségét.

A fentiekből következően tehát a törvényszék nem vizsgálta a felperes által az elsődleges és a másodlagos kereseteiben előterjesztett érvénytelenségi okokat, hanem az alapító okirat érvénytelensége iránti kereseteket a keresetösségi jog hiánya miatt elutasította.

A törvényszék kitért arra, hogy a pertárgy értéke a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 21. § (1) bekezdése alapján a felperes által megjelölt marasztalási összeg,

azaz 34.494.444 forint, ezért a Pp. 20. § (3) bekezdése szerint a per nem tartozhat a járásbíróság hatáskörébe. Ez okból az alperes hatásköri kifogását - figyelemmel a Pp. 240. § (1) bekezdés e) pontjára is - elutasította.

A bíróság a Pp. 276. § (5) bekezdése alapján szükségtelennek találta a felek által indítványozott tanúbizonyítás fogatosítását, mivel azt a felek nem azon bizonyítandó tényekre kérték, amely alapján a perbeli jogvita – a keresetőségi jog körében – elbíráható volt.

A felperes a fellebbezésében elsődlegesen a Pp. 383. §-a alapján - figyelemmel a Pp. 369. § (3) bekezdés a), b), c), d), e) pontjaira és (4) bekezdésre - az ítélet megváltoztatását kérte a kereseti kérelemben foglaltak szerint a tényállás okszerűtlen minősítése, bizonyítás lefolytatása, a tényállás másként történő megállapítása mellett, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását indítványozta a Pp. 381. §-a alapján figyelemmel a Pp. 369. § (1) és a 370. § (1)-(3) bekezdéseire. Kérte az alperes perköltségben marasztalását.

Az anyagi jogi érvelésében kiemelte, hogy a rPtk. 599. § (2) bekezdése egyértelmű abban a körben, hogy a végintézkedés hiányában az öröklés rendjére a törvény az irányadó.

Arra hivatkozott, hogy a kereseti kérelme – értelemszerűen – annak megállapítására is kiterjedt, hogy dr. A.I.-né hagyatékához tartozott a gyűjtemény 1/6 része is. Abból a körülményből, hogy a végrendelet kizárólag a gépkocsira vonatkozott, nem vonható le olyan következtetés, hogy a hagyaték ebben kimerült.

Az alperes ugyan hivatkozott arra, hogy L.H.-né 1944. decemberében kiadta a hagyatékából készpénzben leánya, dr. A.I.-né örökrészét, azonban ezt hiteles, és megfelelő okiratokkal nem támasztotta alá.

A bíróságnak tehát lehetősége lett volna annak megállapítására, hogy a dr. A.I.-né hagyatékát képezi a gyűjtemény 1/6 része is, amelyre, mint a hagyaték végrendelettel nem érintett részére a rPtk. 637. § (1) bekezdése értelmében a törvényes öröklés rendje érvényesült.

Sérelmezte a felperes, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a felperes által a rPtk. 117. § (1), 200. § (2), 203. § (1) és 237. § (1) bekezdése körében előadottakat.

A hatályon kívül helyezésre irányuló kérelem alátámasztására kifejtette, hogy a bíróság nem tett eleget a tényállás teljeskörű tisztázására irányuló, valamint a határozat megfelelő indokolására vonatkozó kötelezettségének. Az elsőfokú ítéletből nem olvasható ki, hogy a bíróság - a kereseti kérelem és az ellenkérelem körében - mit, milyen tények és körülmények alapján talált bizonyítottnak, az indokolásból az anyagi jogszabályhelyekre történő utalás is hiányzik (rPtk. 598. §, 599. §, 637. § (1) bekezdés).

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási terhet tévesen osztotta ki figyelemmel arra, hogy nemleges tény bizonyítása lehetetlen. A törvényszék tévesen a felperest hívta fel annak bizonyítására, hogy törvényes öröklés történt dr. A.I.-né javára azzal szemben, hogy alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy végintézkedés alapján a gyűjtemény egészén tulajdont szerzett, és/vagy ezen végintézkedés alapján a hagyaték megfelelő része átadásra is került.

Súlyos hiányossága az elsőfokú határozatnak, hogy azonos jogi kategóriaként értelmezi a bizonyítási érdek, a bizonyítási kötelezettség és a bizonyítási teher fogalmát.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult, a felperes perköltségben marasztalása mellett.

Álláspontjának jogi alátámasztásaként hangsúlyozta, hogy özv. Z.G.-né a végrendeletében a szesz- és ecetfőzde, valamint a B. utcai házrésztulajdon – a benne lévő ingóságokkal, így a régiséggyűjteménnyel együtt – örököséként fogadott fiát dr. L.H.-t jelölte meg. Ebből

következően a régiséggyűjteményt özv. Z.G.-né halála után nem két leánya örökölte fele-fele arányban, ők a hagyatéki vagyon egyén ingatlanain osztoztak, így leszármazóik is ezeket a hagyatékrészeket örökölték.

Figyelemmel arra, hogy dr. L. H. a régiséggyűjteményt végrendeleti öröklés útján szerezte meg, így az alapítvány létrehozása folyamatában a saját vagyonával rendelkezett. Ezért az alapítvány létrehozására irányuló egyoldalú jognyilatkozata megfelel az rPtk. 117. § (1) bekezdésének.

A fentiek mellett helytállóan utalt a törvényszék arra is, hogy a felperes nem bizonyította a régiséggyűjtemény 1/6-od részének, dr. A.I.-né hagyatékához való tartozását, amelynek bizonyítására a Pp. 265. § (1) bekezdése értelmében a felperes lett volna köteles.

Az alapítványt létrehozó szerződés (egyoldalú jognyilatkozat) semmisségére a felperes öröklési jogi igényére alapított keresetőségi joga hiányában nem hivatkozhat.

A fellebbezés alaptalan.

Az ítélet tábla a Pp. 369. § (3)-(4) bekezdéseiben írt felülbírálati jogkörében eljárva – figyelemmel a felperes által felhívott 370.§. (1)-(3) és a 381.§-ban foglaltakra is – megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a felek tény- és jogállításai által meghatározott körben lefolytatta, az anyagi pervezetése – a későbbiekben kifejtendőkre is tekintettel - a kereseti kérelem alapjául szolgáló tényállításoknak és anyagi jogszabályoknak megfelelt, lényeges eljárási szabályt nem sértett, ezért az ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezés alaptalan.

A törvényszék megalapozott tényállásból levont helytálló jogi következtetéssel utasította el a keresetőségi jog hiányában a felperes elődleges és másodlagos kereseti kérelmét is.

Az elsőfokú bíróság jogi érvelését az ítélet tábla az alábbiakkal egészíti ki:

A felperes mindkét kereseti kérelme azon a jogi levezetésen alapult, hogy a régiséggyűjtemény keresettel érintett része nem kerülhetett az alapítvány tulajdonába. Az elsődleges keresete szerint azért, mert a jóváhagyás hiányában semmis alapító okiratra tekintettel az alapítvány nem jött létre, a másodlagos kereseti kérelem szerint pedig azért, mert az alapító nem volt az általa az alapítvány részére átruházott gyűjtemény tulajdonosa, így azt érvényesen, hatályosan át sem ruházhatta.

A fenti okok miatt az alapítvány nem szerezhette tulajdonjogot a gyűjtemény 1/36-od részén, ezért a gyűjteményre a törvényes öröklés rendje érvényesült, amely alapján a felperes azon az rPtk. 598.§ 599.§ alapján tulajdonjogot szerzett.

A felperes ezen kiindulópontja azonban egy olyan elméleti, de a valóságos öröklési helyzet bizonyítására elégtelen jogi okfejtésen, abból fakadó levezetésen alapul, amely egy annak megfelelő tartalmú bírósági döntés meghozatalára nem ad kellő alapot, mégpedig a következők miatt:

A rendelkezésre álló adatokból kitűnik az a felperes családjában generációkon keresztül átívelő szándék volt, hogy a műgyűjteménynek egyben, egységesen, egy tulajdonos gondozásában kell maradnia. A felperes felmenői és oldalági rokonai a régiséggyűjtemény létrehozójának ezen akaratát valamennyien tiszteletben tartották, hiszen semmilyen adat nincsen arra, hogy a felperest megelőzően bárki ezt a Z.G., majd özv.Z.G.-né által is nem vitathatóan megfogalmazott szándékot a törvényes öröklésre hivatkozva kétségbe vonta, vagy attól eltérően cselekedett volna.

Amennyiben a felmenők kizárólag a felperes által levezetett törvényes öröklési rendet hagyták volna érvényesülni, úgy a gyűjtemény egyre több tulajdonos közt osztódott volna, amely nyilvánvalóan ellentétes a Gyűjtő eredeti szándékával.

A gyűjtemény egy kézben tartására irányuló törekvést egyértelműen rögzíti Z. G. örökösei között 1917. május 14. napján kelt osztályos egyezség – a tényállásban idézett – V. pontja. Ennek megfelelően - a Gyűjtő halálát követően – a gyűjtemény egyedüli tulajdonosa és gondozója a házastársa, özv.Z.G.-né volt.

A felperes igényét megalapozó törvényes öröklési rend érvényesülését megkérdőjelezi özv.Z. G.-né végrendelete is. A végrendelet létét, érvényességét a felek egyike sem vonta kétségbe, eltérő álláspontot csak annak értelmezésével kapcsolatosan foglaltak el.

A felperes ezen - általa csatolt - irat utolsó mondatára hivatkozva adta elő, hogy a végrendelet kifejezetten nem nevesíti a régiséggyűjteményt, ezért annak, mint „fel nem sorolt” hagyatéki elemnek Z.H.és Z.M.- a leányok - 1/2-1/2 arányú örökösei.

Ezzel szemben az alperes éppen e dokumentum első mondatára hivatkozással állította, hogy dr. L. H. a teljes gyűjteményt ezen végrendelet alapján - valamint Z.M., és Z.H. közt a későbbiekben kötött megállapodás értelmében - örökölte meg egészében. A végrendelet ugyanis az özv. Z. G.-né kizárólagos tulajdonában álló régiséggyűjteménynek otthont adó B. utca 7., 9., 11. számú ingatlanokban özv.Z. G.-nét illető tulajdoni hányad tekintetében dr. H. L.-t nevezi meg örökösnek, mindkét „lánytestvére” (Z.H. és Z.M.) kifizetése mellett.

A csatolt végrendelet annak kétséget kizáró igazolására, hogy dr.L.H. a gyűjtemény végrendeleti örököse, nem alkalmas, hiszen mindkét – a tulajdonjogi következményeket illetően alapvető különbséget előidéző – értelmezés mellett lehet érvelni; azonban alapos kételyt ébreszt a felperes igényének alátámasztására szolgáló azon érveléssel szemben, miszerint a gyűjtemény tekintetében kizárólag a törvényes öröklés keretében levezetett rendje érvényesült.

Az öröklés menetének keretében írt fikciója azt feltételezné, hogy a törvényes örökösök között hagyatéki osztály – azaz a közösen, meghatározott hányadban örökölt vagyontárgyak egymás közötti természetben történő megosztása – nem történt meg özv.Z.G.-né halála után soha. Azt, hogy egy ilyen vagyontömeg mellett egy az örökösök közötti megegyezés – tipikusan osztályos egyezség – a törvényes örökség keretei között is miként térítheti el a hagyatéki tárgyainak tulajdonba kerülését attól a jogszabályi sémától, hogy a törvényes öröklés minden egyes vagyontárgy tekintetében a részarányos tulajdonszerzést eredményezi, a Z.G.-né és leányai közötti osztályos egyezség is jól szemlélteti.

A B. utcai ingatlanok és az azokban elhelyezett régiséggyűjtemény hányadöröklésétől eltérő és dr. H. L. részére történő juttatásának lehetőségére utal a dr. C. E.-né és L.H.-né közti osztályos egyezség léte is, amelynek tényét a felperes maga adta elő. Az újabb osztályos egyezség ismét csak megalapozott kétségeket támaszt a felperes öröklési jogi levezetésének helyességét illetően, még akkor is, ha maga az okirat elveszett, és a felperes által becsatolt utólagos feljegyzés a tartalom reprodukálására alaki és tartalmi okból sem alkalmas.

A felperes törvényes öröklési igényét önmagában is kétségessé teszi az elsőfokú bíróság által is kifejtett azon érvelés, miszerint a dr. A.I.-né végrendeletében írtakkal szemben a felperes nem tudta bizonyítani, hogy a hagyatéki köre az ott írtnál tágabb volt, és ténylegesen felölelte a műgyűjteményt is. A bizonyítási kötelezettség, amint azt az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, önmagában ezen okirat miatt is a felperest terhelte (Pp.265.§ (1) bekezdés) .

A fenti körülmények együttesen cáfolják a felperes törvényes öröklésre alapított tulajdoni igénye megalapozottságát.

A gyűjtemény alperes tulajdonába adásáról rendelkező egyoldalú jognyilatkozat érvénytelenségének megállapítására irányuló elsődleges, másodlagos kereseti kérelem

tekintetében tehát a felperes keresetőségi jogát megalapozó jogi érdeke – öröklési jogon alapuló tulajdonosi mivolta – nem tekinthető igazoltnak (rPtk. 234. § (1) bek.).

Az elsőfokú bíróságnak csak abban az esetben lett volna lehetősége az alapító – a gyűjtemény tulajdonjogának átruházására vonatkozó – egyoldalú nyilatkozata érvénytelenségének vizsgálatára az elsődleges és másodlagos keresetekben megjelölt okokból, valamint az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására, amennyiben a felperes a törvényes öröklés levezetésével a gyűjteményre vonatkozó tulajdoni igényét, mint a felperes és a per tárgya közti anyagi jogi kapcsolatot igazolta volna.

Ezért helytállóan állította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes kereseti kérelmei – a keresetőségi joga hiányában – alaptalanok (a keresetőségi jog fogalmát abban az értelemben használva, hogy a felperest nem illeti meg a perben érvényesített jog) .

A fentiekre tekintettel az ítélőtábla az elsőfokú bíróság helytálló ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése értelmében – az indokolás fenti kiegészítésével – helybenhagyta.